

דף סז.

עין משפט א.

אה"ע סימן ק סעיף א

א. ה' מדינא דגמ' נגבים עיקר כתובה ותוספת רק מקרקע, אבל מתקנת הגאונים^י נגבים אפי' ממטלטלין,^ז חוץ מכתובת בנין דיכרין שנגבית רק מקרקעות, ולכן גובה ממעות שגבו היתומים^ח מחובות אביהם, ומ"מ יכולים היתומים ובעלה לסלקה בקרקע.

אה"ג: ב. אם נתן^ט ליורשים במתנת בריא האשה גובה מהם, דאינו אלא כירושה, אבל נתן לאחר, אינה גובה מהם.

ה"ג: ג. "אם ציוה לתת לאחר מותו מנכסיו כך וכך אפי' שהיה בריא האשה גובה מהם, דהוי כמתנת שכיב מרע.

א. ד. "אם מכרו היורשים אחר מותו גובה האלמנה מהם, ולא^ל נהגו כן מפני תקנת השוק.

ה. כתובות ס"ט ע"ב ונ"א ע"א, והרא"ש בפ"ק דבב"ק והר"ן בשם הרשב"א כפ' הכותב ע"פ הגמ' בכתובות ס"ז ע"א, כתבו דגם מגמלים של הבעל האשה גובה.

ו. והיינו בני חורין אבל אם מכרם הבעל או נתנם במתנת בריא, אינה גובה מהם.

ז. ולדעת הרא"ש ורשב"א אף כתובת בנין דיכרין גובה ממטלטלין, דבדורות אלו שניהם שווים, כ"כ הח"מ.

ח. וה"ה משטר חוב שהניח בעלה דזה נקרא מטלטלין, כ"כ הב"ח בח"מ.

ט. ממדרכי בפ' נערה.

י. ואפי' אי הוי בקנין או שמסר ביד שליש שיש אז מצוה לקיים דברי המת. כ"כ הח"מ והוסיף דאף דמצוה לקיים דברי המת היות והקנין חל רק לאחר מיתה הוי כמתנת שכיב מרע, אבל בקנו ממנו שקנה המקבל מחיים, אין לעשות מעשה שהאשה תגבה מהם, כ"כ הח"מ ס"ק ט'.

כ. משמע דאם נתנו ליכא בזה תקנת השוק וגובה מהם, דאם לא כן היתומים יעשו כן ויבריחו ממנה, ומה הועילו הגאונים בתקנתם, כן כתב הח"מ טעם הדבר.

ל. ותקנת השוק היא רק במטלטלין ועיין במשנה בכורות דף נ"ב ע"א. ואם תגבה מהדמים שביד היתומים הוא במחלוקת הרא"ש ורב האי בסי' ק"ז, כ"כ הח"מ.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחודר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
email: minchat.aaa@gmail.com

עין משפט ב.ג.

אח"ע סימן נח סעיף א

א. ציוו חכמים שיתן אדם מנכסיו לבתו, וזהו פרנסה או נדוניה^מ, ואפי' הוא עני, ואם היה עשיר, ראוי שיתן לה כפי עושרו^י.

אח"ע סימן נח סעיף ב

ב. התנה עם החתן שיכניסנה לו ערומה והסכים החתן, לא יאמר כשתבוא לביתי אכסנה, אלא מכסה ועודה בבית אביה.

עין משפט ד.ה.

יו"ד סימן רנ סעיף ב

ג. אשה שבאה להנשא לא יפחתו לה מנ' זוז^ס, ואם יש בקופת הצדקה כסף מפרנסים אותה לפי כבודה.

עין משפט ו.ז.

יו"ד סימן רנא סעיף ח

ה. י. איש ואשה שבאו לבקש מזון, מקדימין האשה לפני האיש^ע וכן אם באו לשאול כסות. וה"ה יתום ויתומה שבאו להנשא מקדימין היתומה.

מ. והיינו בגד לימות החמה, ולימות הגשמים, דהיינו כסות לשנים עשר חודש. ועיין בסי' ע"ג. ועיין בח"מ כאן.

נ. אבל אין כופין העשיר ליתן אלא בדעתו תלוי, ועיין בב"ש, ורק שכופין אותו להשיאה וליתן לה פרנסה בצמצום.

ס. ממשנה בכתובות ס"ז ע"א. וכתב הש"ך בס"ק ב' דשיעור זה אינו אלא בימיהם אבל בזה"ז נותנים לו כפי הראוי וכמו בסי' רנ"ג סעיף ב'.

ע. ואף דאיש מצווה על פו"ר כיון שמשיאין כאן היתומה יהיה לה מזונות, מראשון ציון. והטעם שמקדימין אשה שאין דרך אשה לחזור על הפתחים ואפי' מחזרת עתה כיון שאין דרכה יש להקדימה שלא תחזור או שמתביישת לחזור אצל אחרים. ש"ך ס"ק י"ב. ודוקא לכסות שניהם או להחיות שניהם, אבל האיש להחיות והאשה לכסות, ודאי להחיות האיש קודם, ודוקא שיש חשש שמא ימות האיש אבל בלאו הכי מקדימין האשה לכסות שיש חשש לאפקרותא וגנאי גדול, כ"כ בספר ראשון לציון.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלהודר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

דף סז:

עין משפט א.ב.ג.

יו"ד סימן רנ סעיף א

א. נותנים לעני די מחסורו אשר יחסר לו^פ. כיצד, אם היה רעב מאכילו, היה צריך לכסות יכסוהו, אם אין לו כלי בית קונה לו. ואפי' אם היה דרכו לרכוב על סוס ועבד לרוץ לפניו כשהיה עשיר, והעני, קונה לו סוס ועבד לרוץ לפניו וכן הדין לפי כל אחד ואחד לפי מה שהוא צריך.

ב. עני הראוי לתת לו פת נותנים לו פת, ואם ראוי לפת חמה נותנים לו חמה, לצוננת נותנים לו צוננת, הראוי להאכילו לתוך פיו מאכילין אותו לתוך פיו.

אין לו אשה ובא לישא אשה משיאין לו אשה ושוכרים לו בית, ומציעים לו מטה וכלי תשמישו ואח"כ משיאין לו אשה.

הגה: ונראה שזה בגבאי צדקה או ברבים ביחד, אבל ביחיד אינו מחוייב ליתן לעני די מחסורו^ז, אלא מודיע צערו לרבים ואם אין רבים יתן לו לפי מה שמשגת ידו.

יו"ד סימן רנ סעיף ד

ה. אין פוחתין מעני העובר ממקום למקום מככר פונדיון שהוא משקל כסף של שמונה גרעני שעורה^ק. ואם לן במקום נותנים לו מצע לישון עליו וכסות ליתן מראשותיו ושמן וקטנית, ואם שבת נותנים לו מזון ג' סעודות ודג וירק, ואם מכירים אותו נותנים לו לפי כבודו^ר.

פ. מברייתא בכתובות ס"ז ע"ב.

צ. והב"ח כתב דגם היחיד מחוייב אם ידו משגת לתת די מחסורו וכמו בסי' רמ"ט וראייה מהלל, והש"ך כתב דאין ראייה מהלל ששם לא היו רבים אצלו או שאין יד הרבים משגת, ע"ש בש"ך ס"ק א'.

ק. פ"ח דפאה משנה ז'. ומצע הוא, משבת קי"ח ע"א. ושמן וקטנית, מתוספתא בסוף פאה.

ר. שם בתוספתא, ובכתובות ס"ז ע"ב.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחודר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
email: minchat.aaa@gmail.com

עין משפט ה.ו.

יו"ד סימן רנג סעיף ט

ט. יד. עני שאינו רוצה לקבל צדקה, מערימין עליו ונותנים לו לשם מתנה ^ש או לשם הלואה.

עין משפט ו.

יו"ד סימן רנג סעיף י

י. טו. עשיר המרעיב עצמו ועינו צרה בממונו שלא יאכל ממנו אין משגיחין בו ^ת.

עין משפט זז.

יו"ד סימן רמט סעיף ח

ח. ט. פחות מזה שיודע הנותן למי נותן אבל העני לא יודע ממי מקבל ^א, כגון גדולי חכמים שהיו הולכים בסתר ומשליכים המעות בפתחי העניים. וכך ראוי לעשות ומעלה טובה היא אם אין הממונים על הצדקה נוהגים כשורה.

עין משפט ט.

יו"ד סימן רמט סעיף א

א. א. שיעור נתינת צדקה אם ידו משגת יתן כפי צורך העניים ^ב, ואם אין ידו משגת כל כך יתן עד חומש ^ג נכסיו וזו מצוה מן המובחר. ואחד מעשרה ^ד מדה בינונית ופחות מזה עין רעה.

ש. מברייטא כתובות ס"ז ע"ב וכחכמים וכדמפרש רבא.

ת. ודוקא שידענו שעושה כן משום שעינו רעה וצרה בממונו, אבל בסתמא חיישינן ויהבינן ליה. מספר ראשון לציון.

א. כמר עוקבא שם, ובכתובות ס"ז ע"ב.

ב. מברייטא בכתובות ס"ז ע"ב ורמב"ם בפ"ז מהלכות מתנות עניים.

ג. מימרא דרב אלעי בכתובות דף נ' ע"א באושא התקיננו, ומשמע דמצוה מן המובחר לבזבז חומש, וכך נראה מירושלמי דריש פאה.

ד. מספרי והביאו התוס' בתענית דף ט' ע"א בד"ה עשר תעשר. ובירושלמי אתמר דמעשר עני נוהג אפי' בכספים ונלמד ממ"ש "כבד את ה' מהונך ומראשית כל תבואתך", וכ"כ המרדכי בפ"ק דב"ב, כן ציין הגאון.

א. ב. חומש זה שאמרו היינו שנה ראשונה מהקדן^ה, ומכאן ואילך חומש שהרויח בכל שנה.

הגה: אל יבזבז אדם יותר מחומש^י שלא יצטרך לבריות.

הגה: ודוקא כל ימי חייו אבל בשעת מותו^ז יכול אדם ליתן צדקה כל מה שירצה.

הגה: אין לעשות ממעשר שלו דבר מצוה^ח, כגון נרות או פרוכת לבית הכנסת רק יתן אותו לעניים^ט.

עין משפט י. יו"ד סימן רמט סעיף ט

ט. י. פחות מזה שהעני יודע ממי מקבל אבל הנותן אינו יודע למי הוא

ה. ה"ה למעשר בבינוני שנותן שנה ראשונה מעשר מן הקדן ואח"כ מעשר מהריוח. ש"ך ס"ק ב'.

ו. ב"י בשם גמ' בפ' נערה שנתפתה בדף נ' ע"א.

ז. מכתובות ס"ז ע"ב והביאה הרי"ף הרא"ש והר"ן ומרדכי.

ח. והוא שמחוייב בלאו הכי במצוה זו ורוצה לפטור עצמו בעשייתה ע"י מעשר כספים, אבל מצוה שאינו מחוייב בה רשאי, כ"כ בבאר הגולה אות ה'.

בט"ז בס"ק א' כתב דאסור לפרוע במעשרות המסים, אבל לקנות מצוות בביהכנ"ס במעוֹת מעשר אם היה דעתו בשעת קניית המצוות על זה מותר שהרי המעות הולכים לצדקה ואף שהוא נהנה מזה מותר דבכל מעשר יש טובת הנאה לבעלים בנתינתם, לא כן אם בשעת קניית המצוות לא היה דעתו על כך ואח"כ רוצה לפרוע מכסף מעשר זה אינו יכול דהו"ל כפורע חובו מן המעשר, וגם כשקונה ספר מכסף מעשר יש לכתוב עליו שזה נקנה מכסף מעשר, למען ידעו בניו זה ולא יחזיקוהו כשלהם, עכ"ל.

והש"ך בס"ק ג' הביא ממהרש"ל והדרישה שכתבו בשם תשובת מהר"ם דכל מצוה שתבא לידו כגון להיות סנדק או להכניס חתן וכלה לחופה וכן לקנות ספרים ללמוד בהם ולהשאילם לאחרים, אם בכל הדברים הנ"ל לא היה יכולת בידו, ולא היה עושה אותה מצוה יכול לקנות אותה מצוה מכסף מעשר. וכן לפזר ממעשרותיו לבניו הגדולים שאינו חייב לטפל בהם מותר דאפי' לאביו מותר לתת מכסף מעשר אם הוא עני משום כבוד אביו.

ט. ואינו מחוייב להפריש מעשר אלא אחר שיפריש שיעור המס ודומה לפאה שפטורה מהמעשר, כ"כ בספר ראשון לציון למוהר"ר רבינו חיים בן עטר זצ"ל, ובברכי יוסף כתב דיש קצת לפקפק במה שדימה לפאה דשאני פאה דילפינן מקרא ע"ש.

נותן', כגון החכמים שהיו צוררים המעות בסדיניהם ומשליכין אותם
לאחוריהם ובאים העניים ונוטלים כדי שלא יהיה להם בושה.

י. כרבי אבא שם.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלהודר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרם
בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
email: minchat.aaa@gmail.com